

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ
з навчальної дисципліни: «Патологічна фізіологія і патологічна
анатомія сільськогосподарських тварин»

Тема Лекції 34 ПАТОМОРФОЛОГІЯ
ГЕЛЬМІНТОЗІВ.

План:

1. Патологоанатомічні зміни і діагностика гельмінтозів:
 - а/ фасціольозу;
 - б/ ехінококозу;
 - в/ фінозу;
 - г/ трихінельозу;
 - д/ диктіокаульозу.

Основна література:

Нальотов М.О. Патологічна фізіологія і патологічна анатомія
сільськогосподарських тварин.
К.: Вища школа, 1978. - С. 332-340.

Додаткова література:

Забелло Е.М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин.
К.: Аграрна наука. 1997. - С 189-200; 202-204; 211-214; 240-242.
Урбанович П.П., Потоцький М.К. Патологічна анатомія тварин. –
К.: Ветінформ, 2008. – С. 835-856.
<https://sites.google.com/site/pathanatomyanimals/>

1. ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНІ ЗМІНИ І ДІАГНОСТИКА ГЕЛЬМІНТОЗІВ.

Гельмінтози - хвороби, що спричиняються паразитичними червами, які поділяються на чотири класи:

- трематоди /сисуни/,
- цестоди /стрічкові черви/,
- нематоди /круглі черви/,
- акантоцефали /колючоголові черви/.

Більшість гельмінтів має складний цикл розвитку і досягає статевозрілого стану, пройшовши через організм однієї або кількох тварин, що називаються проміжними живителями. Організм, у якому паразитує статевозріла форма гельмінтів називається дефінітивним живителем. Гельмінти специфічні для проміжних і дефінітивних живителів. Патогенний вплив гельмінтів на організм складається із загальної дії токсинів паразитів і місцевої дії /атрофії, запалення, закупорки порожнистих органів/.

а/ Трематодози - хвороби, які викликаються гельмінтами з класу трематод. Вони мають форму листочка, присоски і тому називаються сисуни. Локалізуються трематоди в жовчних ходах печінки.

Фасціольоз викликається фасціолою звичайною *Fasciola hepatica* і гігантською - *Fasciola gigantica*. Хворіють вівці, врх, кози, свині, коні.

Протікає гостро і хронічно.

При гострому перебігу фасціольозу, що відповідає періоду міграції юних форм паразитів - печінка збільшена, наповнена кров'ю, під капсулою крововиливи, темно-червоні тяжі довжиною 5-12 мм з крововиливами і послідовним рубцюванням. Фасціол виявляють в легенях, лімфовузлах, селезінці.

При хронічному перебігу трупи виснажені, в підшкірній клітковині серозні інфільтрати, слизові жовтушні. Печінка збільшена, щільна, горбиста, нерівномірно забарвлена в світло-зелено-коричневий і сірувато-жовтий колір. Стінка жовчних ходів потовщена, щільна, біло-жовтого кольору, звапнюється або проростає сполучною тканиною. В просвіті жовчних ходів слизиста зеленувато-коричнева маса, що містить фасціол.

б) Цестодози - хвороби, що викликаються личинковими і статевозрілими форми стьожкових гельмінтів /цестод/.

Личинки цестод мають форму міхурів наповнених рідиною, на внутрішній оболонці їх розміщенні головки /сколекси/ паразита. Статевозрілі гельмінти мають дефінітивних і проміжних живителів. Зрілі паразити локалізуються в кишечнику, личинки у вигляді міхурів - у різних органах і тканинах.

Ехінококоз - хвороба ссавців і людини, яка викликається личинковою формою цестоди.

Дефінітивні живителі - собаки, вовки, лисиці, проміжні живителі - копитні і людина.

Ехінококові міхури локалізуються в легенях, печінці, селезінці, нирках, лімфовузлах. Вони округлої форми сірувато-білого, жовтуватого кольору, напівпрозорі, заповнені рідиною. На внутрішній стінці сколекси розміром з макове зерно. У великих міхурах дочірні і внучаті міхури. При змертвінні ехінококовий міхур спадається, вмістиме перетворюється в сирнисту масу, яка піддається звапненню, інкапсуляції. Уражені органи збільшені за рахунок міхурів, поверхня їх нерівна, паренхіма атрофована. Статевозрілі ехінококи локалізуються в кишечнику собак.

в/ Цистицеркози /фінози/ - хвороби ссавців викликаються личинковою стадією цестод з роду ціп'яків. Найбільше значення мають два види: цистицеркоз бовісний /врх/, цистицеркоз целюльозний /свиней/. Проміжні живителі врх - неозброєного ціп'яка *Taenia rhynchus saginatus*, свиней - озброєного ціп'яка *Taenia solium*.

Дефінітивний живитель обох ціп'яків - людини. Статевозрілі гельмінти паразитують в кишечнику людини, мають вигляд довгих стьожкових червів.

Цистицерки - тонкостінні міхури сірувато-білого кольору, круглі, розміром до 15 мм, наповнені мутнуватою рідиною, на внутрішній поверхні знаходиться один сколекс. Локалізуються цистицерки в жувальних, шийних, міжреберних, поперекових, плечових, діафрагмальних м'язах, в язиці, серці, рідше в легенях, печінці викликаючи атрофію уражених органів.

г/ Нематодози - хвороби, що викликаються гельмінтами з класу круглих червів.

Трихінельоз викликається личинковою стадією нематоди *Trichinella spiralis* у свиней, собак, диких тварин, гризунів і людини.

Статевозрілі форми паразитують в тонких кишках, а личинки в м'язах своїх живителів. Заражаються тварини і людина при поїданні ураженого м'яса. В кишечнику з личинок розвиваються статевозрілі паразити, самки яких народжують живих личинок в слизових оболонках, потім вони попадають в лімфогенну і кровоносну систему, розносяться по організму і затримуються в поперечносмугастих м'язах, переважно в язиці, гортані, діафрагмі, стравоході, міжреберних і грудних м'язах. В них вони скручуються в спіраль, через 3-9 тижнів навколо личинок утворюються сполучнотканинні капсули, через 6 місяців вони звапнюються. Макроскопічно інкапсульовані личинки мають вигляд сірувато-білих плям. М'язи атрофуються. Кишковий трихінельоз супроводжується гострим катаральним ентеритом.

д/ Диктіокаульоз - викликається нематодами з роду *Dyctiocalus*, паразитуючими в легенях і бронхах.

Хворіють телята і ягнята. Заражаються при заковтуванні інвазійних личинок диктіокаул разом з кормом і водою. З шлунково - кишкового тракту личинки по лімфатичних і кровоносних судинах проникають в легені, де стають статевозрілими. Протікає гостро і хронічно.

При гострому перебігу і слабій інвазії у каудальних кряях

діафрагмальних долей легень виявляють ущільнені, червоно-сірі чи сірувато-жовті лобулярні вогнища. На розрізі вони мають багатогранну форму. В просвіті бронхів цих ділянок слизисто-гнійний ексудат і статевозрілі гельмінти. Слизова набрякла, червона, вкрита слизом. При високому ступені інвазії кількість паразитів збільшується, вони сплітаються в клубочки і заповнюють бронхи. Утворюються численні щільні пневмонічні ділянки. Поряд утворюються ателектичні вогнища синьо-червоного кольору, сухі на розрізі, не рідко й емфізематозні ділянки. Середостінні і бронхіальні лімфовузли збільшені, сірувато-червоні, сухі.

При хронічному перебігу пневмонічні вогнища обширні, сіро-жовті, щільні, пророслі сполучною тканиною. В бронхах паразити і крихка слизисто-гнійна маса, стінки їх потовщені, слизова - тьмяна, шорхувата.

1. Що таке гельмінтози?
2. Які патологоанатомічні зміни при фасціольозі?
3. Як відбувається зараження тварин ехінококозом?
4. Які патологоанатомічні зміни при трихінельозі?
5. Які зміни відбуваються в легенях при диктіокаульозі?